

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

розвитку сучасним підприємствам необхідно впроваджувати науково обґрунтовані механізми управління фінансами, спираючись на кращі практики та напрацювання провідних економістів.

Література

- 1 Хацер М. Трансформація процесів фінансового планування та управління на підприємствах як відповідь на економічні виклики. *Менеджмент та підприємництво: тенденції розвитку*. 2023. 4(26). с. 106-114.
2. Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління прибутком підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 1. с. 120-128.
3. Доходи держбюджету за 2021–2025 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2025/>.
4. Денисенко Л. О., Кучерявенко Ю. О. Шляхи поліпшення процесу управління прибутком на підприємстві. *Вісник КНУТД*. 2014. №1. с. 145–153.
5. Савіна С. С., Гиренко Ю. В. Управління прибутком в системі фінансового менеджмента підприємства. *Східна Європа: Економіка, Бізнес та Управління*. 2018. Вип. 6. с. 321–324.
6. Мірошниченко О. Ю., Корконос Ю. В. Механізм управління прибутком вітчизняних підприємств. *Бізнес Інформ*. 2014. № 5. с. 280–285.

УДК 657.658

Бадула Анна Сергіївна, Лісконог Катерина Володимирівна, студентки,

Науковий керівник: Коба О.В., кандидат технічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

МАЛИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Малий бізнес впливає на розвиток економіки України, оскільки за допомогою своєї гнучкості та здатності швидко адаптуватися до змін сприяє створенню робочих місць, наповненню місцевих бюджетів та підтримці підприємницької активності населення. Проте, повномасштабна війна в Україні суттєво змінила умови ведення малого бізнесу, створивши для підприємців нові складні виклики, пов'язані з руйнуванням інфраструктури, скороченням ринку збуту, нестачею кадрів і фінансових ресурсів. Незважаючи на це, чимало підприємців не тільки продовжили ведення свого бізнесу, а й швидко адаптуватися до сьогодення.

З 24 лютого 2022 року український бізнес опинився в умовах постійної нестабільності. Через це держава була змушена застосувати низку обмежень для забезпечення фінансової стабільності країни:

– валютні обмеження: Національний банк України запровадив суворий валютний контроль. Іноземним інвесторам обмежено переказ дивідендів та погашення позик, а взаємозаліки між місцевими та іноземними компаніями заборонено, щоб забезпечити надходження коштів в Україну.

– строки торговельних розрахунків: виручка від експорту має надійти до українського банку протягом 183 днів, а будь-який передплачений імпорт має бути доставлений протягом 183 днів.

– праця і мобілізація: запроваджена загальна мобілізація на військову службу працездатних чоловіків у віці від 25 до 60 років, що призвело до дефіциту робочої сили в багатьох компаніях.

– вимоги до охорони здоров'я та безпеки: підприємства повинні дотримуватися вимог безпеки воєнного часу реагувати на (сигнали повітряної тривоги) [1].

Окрім зазначених обмежень, впроваджені й зміни в системі оподаткування, які також вплинули на діяльність малого бізнесу. Держава змушена була адаптувати податкову політику до умов війни, запровадивши наступні зміни:

– ставка податку на доходи фізичних осіб, що застосовуються до доходів, залишилася незмінною - 18% від бази оподаткування. Проте ставка військового збору для фізичних осіб тимчасово збільшена з 1,5% до 5%, щоб забезпечити додаткове фінансування потреб оборони [2] звільнення від сплати ПДВ певних імпортованих товарів, застосування спеціальних ставок ПДВ до окремих категорій товарів: 14% для певних агропромислових продуктів; 7% для медичних товарів; 0% для експорту [2].

– самозайняті фізичні особи, які були мобілізовані або підписали контракт на військову службу, звільняються від сплати податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку, військового збору та ЄСВ і подання звітності на час служби [3].

Держава для підтримки малого бізнесу впровадила низку заходів, що допомогло підприємцям зберегти діяльність навіть в умовах війни. Серед них податкові пільги, кредити за програмою «5-7-9%», які дають змогу отримати фінансування на розвиток або покриття поточних витрат. Держава стимулює бізнес-активності та проекти через державні програми грантової допомоги. З метою зменшення адміністративного навантаження уряд спростив процедури реєстрації та обліку, а онлайн-сервіси, зокрема, платформа «Дія», дають змогу підприємцям оформлювати документи, подавати звітність і користуватися державними послугами. Одним із найбільш масштабних антикризових заходів стала державна Програма релокації, керована Міністерством економіки, яка дозволила сотням підприємств повністю або частково перемістити свої потужності та персонал із зон активних бойових дій до більш безпечних західних регіонів [4].

Структура виробництва змінилася: підприємства переорієнтувалися на товари військового та подвійного призначення – дрони, спорядження, медичні вироби, ремонт техніки. Це забезпечило стабільність бізнесу й підтримку Сил оборони. Війна прискорила цифрову трансформацію: малі компанії перейшли на хмарні технології, дистанційну роботу та електронну комерцію, що дозволило зберегти експорт і валютні надходження. Крім того, сформувалася тенденція до імпортозаміщення, коли українські підприємці заміщують імпортовані товари, які стали недоступними або занадто дорогими через порушення логістики [5]. Програма «Доступні кредити 5-7-9%» розширила інвестиційні цілі, пов'язані з енергетичною автономністю. Підприємці отримали можливість пріоритетного фінансування для придбання генераторів, систем безперебійного живлення та іншого обладнання, необхідного для функціонування в умовах енергетичних криз [6]. Ключовим напрямком підтримки стала безповоротна грантова допомога в рамках проекту «єРобота». На додаток до мікрогрантів «Власна справа» (до 250 тис. грн. на створення робочих місць), держава надає цільові гранти на розвиток переробної промисловості (до 8 млн. грн.) та агросектору (садівництво, теплиці) [7].

Незважаючи на те, що малий бізнес зумів пристосуватися до умов війни, він постійно стикається з проблемами, які вимагають довгострокових стратегічних рішень: брак працівників та потреба у новому навчанні (рескілінгу), проблеми з логістикою та енергопостачанням, відсутність страхування від воєнних ризиків та доступ до капіталу.

Література

1. Як вести бізнес в Україні під час війни: що потрібно знати. BDO Україна. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/how-to-do-a-business-in-ukraine-amid-war-what-you-need-to-know>.

2. Ставки податку на доходи фізичних осіб та військового збору. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/deklaratsiyakampaniya-2025/stavki-podatku-na-dohodi-fizichnih-osib>.

3. Мобілізовані ФОП на час служби звільнені від сплати податків: як скористатися новими нормами. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/914227.html>.

4. Програма релокації підприємств. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv>.

5. Огляд економіки України. Стан економіки під час війни. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>.

6. Програма «Доступні кредити 5-7-9%». Фонд розвитку підприємництва. URL: <https://bdf.gov.ua/>.

7. Гранти для бізнесу за програмою «є-Робота». Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yerobota>.

УДК 338.2

Васюта Юлія Михайлівна, Ширай Каріна Олександрівна, студентки

Науковий керівник: Свистун Л. А., к.е.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

МЕТОДИ САНАЦІЇ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах затяжного військового конфлікту в Україні все більше підприємств у фінансовій кризі. Методи санації балансу підприємства є ключовим інструментарієм антикризового управління, спрямованим на відновлення платоспроможності та забезпечення стійкого розвитку господарюючого суб'єкта.

Ефективна санація балансу ґрунтується на комплексності заходів, які поєднують реструктуризацію активів і пасивів, оптимізацію структури капіталу та підвищення результативності управління фінансовими потоками, що дає змогу підприємству адаптуватися до умов зовнішнього середовища та внутрішніх обмежень [1, с. 54]. Санація повинна реалізовуватися як системний процес, орієнтований на усунення причин фінансової кризи, а не лише її зовнішніх проявів. У межах цього процесу можуть застосовуватися різні методи оздоровлення фінансового стану, які відрізняються за змістом, механізмами реалізації та очікуваним впливом на структуру балансу підприємства. Узагальнення основних із них подано у табл. 1.

Таблиця 1

Методи санації балансу підприємства

Метод санації	Сутність методу	Очікуваний результат
Реструктуризація активів і пасивів	Зміна структури та ліквідності активів, перегляд умов і розмірів зобов'язань, оптимізація співвідношення власного і позикового капіталу	Підвищення фінансової стійкості підприємства, забезпечення можливості обслуговувати борги, покращення ліквідності та ефективності використання ресурсів
Списання безнадійної заборгованості	Усунення з балансу активів, що не мають реальної вартості та не можуть бути повернуті або використані в майбутній діяльності	Формування достовірної фінансової звітності, зменшення штучно завищених активів, підвищення довіри інвесторів і кредиторів
Переоцінка майна (активів)	Приведення вартості основних засобів, нематеріальних активів та інших ресурсів до їх реальної (ринкової) вартості з урахуванням інфляції, фізичного і морального зносу	Створення реалістичного балансу, підвищення прозорості фінансової інформації, коректне формування амортизаційних відрахувань та фінансових результатів

Джерело: складено авторами за [2].